

duše in Revizor, sta bili prevedeni že pred šestdesetimi leti. Mrtve duše 1887 v Zabavni knjižnici in prevodu Podgoriškega, Revizor pa 1884 v zbirki Talijski in v slovenitvi Ivana Vesela. Pozneje je izšel še dvakrat: 1921 v prevodu prof. I. Prijatelja ter 1937 isti prevod v priredbi Silve Trdina. Mrtve duše so dobile nov prevod 1936 (J. Vidmar). Znano Gogoljevo ljudsko povest iz kozaškega življenja Tarasa Buljbo smo dobili 1910 (prev. V. Levstik). Prvi slovenski prevod je urejeval in izdajal Josip Jurčič. (Cf. Naša Gogoljiana, Jutro 1943, št. 57.)

Tudi povesti, ki jih je sedaj prevedel Fr. Terseglav, so bile že prevedene v raznih naših listih, toda so le še malokomu pri roki. Zato je velika prevajalčeva zasluga, da je iz Gogoljevih knjig Večeri na pristavi blizu Dikanjke in Mirgorod, teh Gogoljevih najlepših in najznačilnejših mladostnih stvaritev, sestavil prikupno antologijo, vse povesti na novo prevedel, napisal obširen uvod in izdal knjigo pod skupnim naslovom Ukrajinske povesti ter tako že z naslovom označil njih domačijo in karakteristiko.

Knjiga vsebuje sedem povesti: Vij, Božična noč, Sejem v Soročincu, Majska noč, Kresna noč, Začarani kraj in Izgubljeno pismo. Za dodatek pa je prevedel še zgodbo iz Gogoljevih Petrograjskih novel: Plašč. Plašč je za Gogolja zelo značilna stvaritev, vendar pa v zbirko Ukrajinskih povesti ne spada. Prevajalec naj bi jo bil rajši izpustil in dodal še dve povesti iz ukrajinskega cikla, ki ju v tej zbirki občutno pogrešam. To sta prelepa Strašno maščevanje, povest polna globine, zgoščene baladike in poezije, ter vesela zgodba Kako sta se sprla Ivan Ivanovič in Ivan Nikiforovič. Knjiga bi sicer nekoliko narasla, toda dobili bi res najlepši cvetober Gogoljevih ukrajinskih motivov.

Ukrajinske, grozljivo-vesele povesti so naravnost svojevrstno in svežilno, toda ne lahko in samo zabavno čtivo. Vse preveč je v njih skrite simbolike ter prepletanja realnega življenja z nerealnim svetom črtov, vil, čarovnic, škratov in podobnega, kar je izoblikovala bujna domišljija kozaka-Ukrajince in kar je skozi prizmo Gogoljeve stvariteljske intuicije dobilo čarobno umetniško podobo. To je tisti baladni svet, odmaknjen telesnim čutom in dostopen le nekemu »drugemu vidu« z elementarnostjo zemlje povezanega Ukrajince. Vse te povesti bi bile najbrž le zanimivo ukrajinsko folkloristično blago, če jih ne bi bil pisal tak umetnik, kot je Gogolj, in jih pretkal s pravo kozaško dovtipnostjo in širokim smehom, s tistim posebnim humorjem, ki mu lahko rečemo le gogoljevski. Še bolj ko v drugih delih se tu izrazi tista posebna težnja zapletene Gogoljeve duševnosti in njegove borbe z vragom, o kateri sam pravi: »Že od nekdanj želim in se trudim, kako bi pokazal, da je vrag tepček in da bi se mu po branju mojih del človek do mile volje nasmejal.« In ko so nam v teh povestih Vij, škrti, čaravnice, črti in druge postave iz demonskega sveta le stvori naivne ljudske in pesnikove domišljije, ali morda elementarne sile prirode, so bile Gogolju neka vrsta zlih realnih bitij njegovega duševnega sveta, ki se jih je hotel znebiti ravno s tem, da jih je smešil. Toda Gogoljev smeh je vedno tragičen, pravi Merežkovskij.

Prevajalec Terseglav je imel težko nalogo. Ni lahko sloveniti Gogoljeve čudovito pojoče in ritmične proze, ki je posebno v teh ukrajinskih povestih včasih vsa pretkana z najrahljšimi bleski same poezije. Brati je treba samo Gogoljeve opise ukrajinskih noči. Terseglavov prevod je v splošnem soliden in vesten. Seveda pa Gogoljeve poezije prevajalec, ki ni sam umetniško intuitiven, ne more izraziti. Knjigo kazi tudi precej slovniških napak, ki so v našem sodobnem pravopisu pokopane, tu pa tam nerodno postavljeni stavki in nepotrebni rusizmi. V opombah n. pr. berem tale stavek: »...na tem klirosu poje svečenik izvestne dele službe božje, tudi pevski zbor se pomešča na klirosu.«

Knjigi je Terseglav napisal deset strani dobrega, informativnega uvoda, sledeč večinoma Merežkovskemu (knjiga Gogolj in hudič), ki je nekak Gogoljev duhovni dedič in ki ga je tudi včasih le preveč po merežkovsko razlagal. Razumevanju povesti dobro služijo tudi opombe. Severin Šali.

Dr. A. Trstenjak: Metodika verouka. Očrt versko-pedagoške psihologije. Ljubljana 1942-XX. Založila Ljudska knjigarna. Str. 266. Cena broširani knjigi 42 lir, kartonirani 47 lir.

Bistvena naloga vsake vzgoje je, napraviti iz človeka to, kar mora biti, in ga navaditi na takšno življenje, da postane vreden član človeške družbe. Namen verske vzgoje verouka je, podati mlademu človeku pravo versko znanje, da dijak po njem živi, da raste v njem milost božja, torej da postane nadnaravno kreposten človek. Znanje, hotenje in milost božja, ti trije faktorji odločilno vplivajo pri vsaki verski vzgoji. Mlad človek naj dobi trdne temelje žive vere za vse življenje, ker le na ta način more doseči svoj končni nadnaravni cilj. Pod tem vidikom je spisana Trstenjakova metodika verouka. Pisatelj obravnava verouk z versko-vzgojnega smotra, z vidika verskega vzgojitelja, z vidika gorenca, z vidika versko-vzgojne dobrine in z vidika versko-vzgojnega dela.

Trstenjakova metodika nas seznanja z vsemi podrobnostmi verske vzgoje. Seznanja nas z vsemi pedagoškimi smermi verske vzgoje, s pedagoško-psihološko preizkušenimi načini verske vzgoje, zlasti z vplivi miljeja, ki danes tako odločilno posega v vsako vzgojo. Dijaku se morajo podati zlasti verske vrednote, ki morajo postati njegova last. Nosilec teh verskih vrednot mora postati učenčeva osebnost sama. Način te vzgoje poda pisatelj odlično.

Knjiga je v prvi vrsti namenjena katehetom, vzgojiteljem mladine, in tudi staršem. Pisatelj je oral ledino, kajti takega dela Slovenci doslej še nismo imeli, ki bi podalo vzgojno psihologijo verskih vrednot. Noben vzgojitelj ne bo mogel biti brez Trstenjakovega dela.

J. S.

Umetnost

Slovenski lesorez. Uvod napisal France Stelè. Bibliofilska izdaja. Ljubljana 1942. Založil »Tiskovni sklad Umetnosti«. (Bibliofilska založba.)

Doba ekspresionističnega umetnostnega hotenja je za nami in ni slučaj, da je retrospektiven pogled zajel del njenega tipičnega udejstvovanja v pričujoči knjigi slovenskega lesoreza. Dasi obsega delo ustvaritve, ki segajo tudi v dobo pred in po ekspresionizmu, počiva vendar kvalitetna težina na tem času, sicer pa gotovo na tej umetnostni generaciji. Kajti ni samo slučaj, da se je povojni umetnostni rod tako z zanimanjem oklenil grafičnega izrazila. Njihovim razbičanim idejam čutni barvni toni impresionizma niso mogli ugajati. Čutna posoda je zabranjevala dostop do duhovne vsebine, ki je veljala povojnemu rodu pač za prvo med sestavinami umetnosti. Nasprotno pa je črno-bela skala v svoji prvinski enostavnosti in čustveni askezi lepo podprla stremljenja poduhovljenega gledanja umetnostnih problemov. Prav za prav so že naši Vesnjani ob koncu stoletja motrili svet s »črno-belimi« oči — seveda upoštevaajoč akademski realizem — do čisto grafičnega hotenja pa so se odločili šele »mladi«; B. Jakac, M. Maleš in drugi so dokazi za to. Takrat se je slovenska grafika kot kvalitetna umetnostna panoga šele rodila. Pravilno poudarja avtor Uvoda o občutku tujstva ob njenem rojstvu v našem umetnostnem krogu. Vendar so mladi povojni ekspresionisti prodrli skoraj na vsej črti. Kakor vsako »novo« stvar (vsaj za nas!) jo je občinstvo sprejelo z nezaupanjem, toda — kar je glavno — sprejelo jo je le. Sedaj se kaže njen uspeh tudi v pričujoči, lepo opremljeni knjigi.

Pisatelj uvoda je svoj delež opravil vzorno. Ni to kako globlje razglabljanje o slogovnih menjavah našega povojnega lesoreza, marveč eksakten kaži-pot v svet splošne grafične umetnosti, opis njene zgodovine in nato kronološka ter slogovna oznaka slovenske lesorezne umetnosti. Pisatelj je razdelil gradivo v štiri skupine: 1. realistična (s podskupinami: dosledno stvarna, novo-poetično-realistična in tehnično stvarna), 2. ekspresionistična (s podskupinama: dosledna, blizu absolutne likovnosti ter poetično ali vizionarno upodablajoča), 3. impresionistična in 4. iskanje slovenskega izraza. V ta okvir je avtor izčrpno združil gradivo knjige ter dobro nakazal glavne razvojne oblike naše lesorezne umetnosti. Od sodelujočih slikarjev so dali tej panogi umetnosti najbogatejši delež med drugimi B. Jakac, M. Maleš in M. Sedej. Vsi ti umetniki so se tudi v resnici največ bavili z grafično umetnostjo, tako da je